

lusos, hogy a halott pápa karjai még az utolsó tapsviharra is összefonódva maradnak, ahogy hű Ottó püspöke — azután a szörnyű mondat után, hogy „Szerettem az igazságot, gyűlöltem a hazugságot, ezért halok meg száműzetésben” — összefonta őket. Más kérdés persze, hogy a történelmi hűség nem szenved-e Németh viharos írói temperamentumának vetületében túlságosan. Mert arról van itt szó: arról, hogy egy mai és szchi-zothym protestáns alkotta újra VII. Gergelyt, emelte a maga súlyos kételeyeinek, kétségbeeséssel határos reménytelenségének nehéz természetéből formált talapzatára...

Mi, igenis, azt hisszük, hogy Németh túlságosan maivá alakította hőseit. Nemcsak azért, mert történelmi drámákra egyre leselkedik a veszedelem, hogy a jelen problémáinak, nyílt vagy sejtett tragikumának hordozóivá és hirdetőivé válnak, hanem és főleg azért, mert Németh László a mai magyar irodalom legszubbjektivebb egyénisége, akinek formáló kezében szószékké válik minden művészi kifejezés. A színpad is. A történelem VII. Gergelyét azonban nem kizárták némethlászli kételeyek. Kétségbeesése és szemrehányásai is szükségképp más tónusúak voltak. Az ő: kora szerint nagy lelkében minden emberi tévedésen és múltó megpróbáltatáson át világolt Isten örök dicsősége és végső győzedelme. Vallásos hitének új színe talán csak abban mutatkozott, hogy a „lombardiai rongyosok szét-dult oltárait s a kisemberek imádságát” védte a még intézményeiben változatlanul régi: „alabjrdrazó” korban; s hogy néhány jó hivatelt fel tudta emelni a keresztényi ihletig, mely érzi, hogy „Krisztus egy csöppel sem adott több vért érte, mint az utolsó firenzei gyapjúkártolóért...”

A kritikus könnyen beszámolhatna most arról is, hogy a második felvonás nagy canossai jelenetén kívül alig van a darabban „színpadi hatás” — ha nem tudná, hogy a

színtén vallásos tárgyú és hosszú időn át táblás házak előtt játszott „Az Ur katonái”-ban nincs egyetlen ily „hatásos” jelenet se (sok ujsággal vajudó korunk a régi értelmű „színpadi hatást” is újra formálja); s ha nem emlékeznék olyan szívesen arra a valóban religiózus öröme és meghatottságra, mely előntötte szívet a nagy Pontifex láttán és hallatára. Mert ez a VII. Gergely a némethlászli sajátságokkal is nagy alkotás. S jelentőségét miben sem csökkenti, hogy semmi tekintettel sincs a mai színházjáró publikum „igényeire”; hogy tehát, ma még, semmiképp sem „kasszasiker”.

S itt illő, hogy a VII. Gergely megjátszójáról is szóljunk egy-két szót.

Timár József a neve. Fiatal ember. Ő volt a „Jézusfaragó ember” Nyiró József havasi tájképében s a „hazajáró lélek” Zilahy legigényesebb színpadi művében. Látszott már régen rajta, hogy nagy problémákra vár. Most kapott egyet. S ezt a VII. Gergelyt a nagy színészek végtelen egyszerűségével és biztosságával formálta meg. (Hort Dezső)

ORVOSI KRIMINALITAS, ORVOSI FELELŐSSÉG. Az orvosi kar bizonyos szempontból zárt egységet alkot. A kari szolidaritás nagyobb, mint más foglalkozási csoportokban s bár nemzetiségi, faj, vallási szempontból a középeurópai államok orvosai különböző összetételűek, a csoportszellem ezt a különbözőséget erősen letompította. A hivatásban rejlik nyilván az a pontosan még ki nem elemezett ok, amely a szokott professzionális csoportalakulásokénál erősebb egységet tudott itt létrehozni.

A kiélesedett gazdasági válság természetesen az orvosi karra is hat. Itt is lazulnak a csoportkeretek, itt is mutatkoznak a válság jelei. Az orvosi karon belül is megkezdődött az a bomlasztó tevékenység, amely nemzetiségi és faj szempontokat csempész az orvosi értéklésbe, s az egyes orvosok más és

más új csoportosulásokba illeszkednek be. Mindenesetre ez a változott orvosi értékelés egyelőre csak társadalmi téren mutatkozik s bizonyos fajú vagy nemzetiségű orvosok erkölcsi különbözőségeit nem lehet kimutatni.

Az Ilfov-megyei orvosi kamara körkérdest intézett Románia börtöneihez, s a beérkezett válaszok alapján összeállította az utolsó években letartóztatott orvosok táblázatát. (A kimutatás 27 megye adatait sorolja fel s nem mondja meg, hogy a többi megyéből miért nem érkeztek be adatok.) A 27 megyében az 1931-38 közötti hét év alatt 50 orvos került különböző bűncselekménnyel vádolva letartóztatásba, illetve fogságba. Vallási megoszlás szerint közülük 21 gör. kel., 19 izr., 5 róm. kath., 3 ág. ev., 2 pedig ref. A kisebbségi orvosok számaránya — beleértve a zsidókat is — jóval alatta van a %-os aránynak. Az 50 orvos közül hármat ítélték el, a többit felmentették.

Ezek az adatok korántsem teljesek, hisz nem tisztázott a többi megye helyzete, másrészt a perrendtartás előírása sem határozott, s nem minden bűncselekedettel vádolható tartóztatnak le. Megállapítható mégis, hogy az orvosok kriminalitása rendkívül csekély. 8 év alatt Románia kb. 7-8000 orvosa közül hármat ítélték el, letartóztatásuk évi aránya pedig 6...

Sokkal több szó esik (orvosi és nem orvosi körökben) az orvosi műhibáról és az orvosi felelősségről. Az utóbbi években ugyanis feltehetően elszaporodtak azok a perek, amelyek az orvosi működés eredménytelenségei következtében bíról uton vonják felelősségre az orvost, legtöbbször anyagilag is. S bár a pontos adatok itt is hiányzanak: a szaporodás rohamos. A magyar igazságügyi orvosi tanácshoz az 1890-től 1900-ig terjedő tíz év alatt 40 orvosi műhibát érintő ügy érkezett be véleményezés végett, 1937-ben már 107, 1938-ban pedig 137. A szaporodás, amint látható oly nagy,

hogy százalékban ki sem fejezhető. Ugyanakkor azonban azt is meg kell jegyeznünk, hogy az 1937 év 107 esete közül a tanács mindössze egy esetben látott orvosi műhibát fennforogni.

A bíróság elé kerülő perekben természetesen az orvosszakértők véleménye az irányadó, s mivel az orvosok az orvosi működés közben elkövetett mulasztások kérdésében igen óvatosan nyilatkoznak, a közönség azt hiszi, hogy az orvosi csoportösszetartás fojtja el az igazságot. Pedig ez a legkevésbé sem kari szolidaritás, hanem ama felismerés következménye, hogy a gyógyítás és gyógyulás individuális biológiai törvények és biológiai ismeretlenek összehatásából tevődik össze. Ugyhogy mi inkább azt hiszünk, hogy az orvosi professzionális csoportlazulás is az oka a perek szaporodásának. Két egyforma betegség nincs, ugyanaz a betegség (betegség a valóságban egyáltalán nincs, csak beteg ember) más és más formájú a beteg alkatának s a kórokozó virulenciájának megfelelően. A gyógyításnak ezt a „metafizikáját“ még az orvostudomány sem tisztázta. Verebély tanár szellemes meghatározása szerint a gyógyítás: egyenlet három ismeretlennel. Érthető tehát, ha a nem orvos, még ha meg is van a jó akarat benne, nem lát tisztán ilyen kérdésekben.

Az orvosi műhibaperek okai egyformán foglalkoztatják a bírakat és az orvosokat. A budapesti **Orvosi Hetilap** ezzel a kérdéssel kapcsolatban több tanulmányt tett közzé. (Tóth László: Orvosi műhibaperek; Verebély Tibor: Az orvosi felelősség, stb.) Az orvosi műhibaperek szociológiai hátterét ezek a szerzők a bizalom csökkenésében, az ingyenes rendelésekben, a szabad orvosválasztás hiányában s a gazdasági leromlásban látják. Érdekes, hogy minden hozzászóló az orvosba vetett bizalom csökkenésének egyik főokát az orvosokról szóló belletrisztikus irodalomban látja. A sok

regény, szindarab, film megfosztotta az orvost különleges hitelétől s az orvosi munka nehézségeit magnagyítva, s az irodalom prizmáján keresztül torzítva viszi a közönség elé. Az orvostudomány állandó fejlődése, bizonyos gyógyító elvek korszerűsége következtében nehéz a műhibát meghatározni, a nézetek ingadozása pedig szinte lehetetlenné teszi jóhiszemű orvosra a műhibára rábizonyítását. Sohasem szabad u. i. az orvostól többet várni, mint amire a tudomány lehetőséget nyújt. (Steuer Imre Iván)

PALFELIRATOK. Minden drága... Munkát, kenyeret, zsidótörvény nem tesz nekünk eleget... Ki a zsidókkal!... Szabadságot a magyarnak, hogy ne legyen német gyarmat... Igazságot Szálasinak!... Nem harcolunk a Szovjet ellen... Harc, kitartás! Szálasijön!... Közös lengyel-magyar határt!... El a lengyelektől!... Eljen a magyar-német-olasz barátság!... Ilyen és hasonló feliratok ordítanak felénk egy idő óta itt a Felvidéken a falakról, kerítésekről, oszlopokról, harsogón és egymást túllícitálva. Tele van velük minden város, minden község, akárva-akaratlan tudomást szerzünk róluk. Kibetűzzük, elolvassuk a krétával, olajjal tántorgó, iromba betűikkel sebtiben falrórótt jelszavakat, feliratokat. Gyönyörű magán- és középületeket, sőt műemlékeket éktelenítnek így el, firkálnak tele kiméletlenül és barbár módon. Miért? Mi célból? Megszoktuk eddig, hogy csak trágár ábrákkal és feliratokkal éktelenítik el a falakat kamasz sihederek és csirkefogók. Trágár jelekkel, melyek mellett csendes álszeméremmel haladtunk el, mert az illendőség azt diktálta, hogy ne vegyünk tudomást róluk. Am ezek az új feliratok megállítanak, gondolkodásra készítenek. Mert tagadhatatlan, hogy a szexuális vonatkozású obszcén rajzok és feliratok helyét túlnyomó részben politikai jelszavak és ábrák (nyilas-kereszt, horogkereszt, szovjet-csil-

lag, sarló és kalapács stb.) foglalták el.

Bár kétségtelen, hogy ma minden a politika jegyében történik, mégsem tételezhetjük fel, hogy e politikai jellegű feliratok olyan spontán lelki megnyilvánulások lennének, mint a trágár szavak kimondása, leírása és meghallgatása, melyeket a pszichoanalízis ösztönös tevékenységnek minősít gyermekeknél.

Ha a két különböző természetű firkálási ingernek rúgóit vizsgáljuk, könnyen megállapíthatjuk, hogy míg a szexuális vonatkozású feliratok valóban ösztönös megnyilatkozások, addig a politikai jellegű ábrák és feliratok a különféle politikai szervezetek kulisszái mögött irányított primitív, de hatásában erős propagandának tekinthetők.

S ezek létrejötteinek — obszcén rokonaikkal ellentétben — társadalmi és politikai okai vannak. Akik a feliratok munkáját vállalják, nem az ösztön, hanem legtöbb esetben valamilyen politikai mozgalom, pártparancsát, rendelkezését vagy kívánságát hajtják végre. Kik azok, akik erre a szerepre vállalkoznak? Fiatalok vagy öregek? A társadalom melyik rétegének a tagjai?

Az obszcén feliratok elkövetőinek életkorát illetően bizonyos törvényszerűséget láthatunk. Az ilyen természetű tevékenység ingere főleg a serdülőkorban jelentkeznek. A politikai feliratok terjesztőinek életkora viszont nincs határozott időponthoz kötve. Nem az egyén életkorától függ e tevékenység, hanem a kortól, melyben él. A történelmi események sodra, a világnézetek harca és a divergens politikai erők ropogó küzdelme termeli ki a merőben ellentétes jelszavak tömegét a falakon, kerítéseken, kapukon — mindenütt.

A társadalom számkivetettjei és jelszavaktól félrevezetett lelkek keves pénzért, vagy ígéretért szívesen vállalkoznak arra, hogy bizonyos politikai párt „szárnyas ígét” fal feliratok formájában terjesszék. S ha egyik nap 4-5 nyilaskeresztet